УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ДНІПРОВСЬКОЇ РАЙОННОЇ В МІСТІ КИЄВІ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
СТАНЦІЯ ЮНИХ ТЕХНІКІВ – ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ МОЛОДІ М. КИЄВА

Інна АГАЛЕЦЬ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО НАПРЯМУ «ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОГО ЕТИКЕТУ ДЛЯ ДІТЕЙ»

Початковий та основний рівні

2 роки навчання

КИЇВ – 2024

«*Схвалено для використання в освітньому процесі»*
Рішення експертної комісії з позашкільної освіти від 19.06.2024
(протокол № 2)

Зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 8.0058-2024

Автор програми:

Агалець Інна Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідуюча інформаційно-методичним відділом Станції юних техніків – Центру науково-технічної творчості молоді м. Києва, керівник гуртка «Основи етикету для дітей» Станції юних техніків – Центру науково-технічної творчості молоді м. Києва

Рецензенти:

Максименко Сергій Дмитрович, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор;

Олефіренко Тарас Олексійович, декан педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук, професор;

Семончук Леся Ігорівна, заступник директора з методичної роботи Станції юних техніків – Центру науково-технічної творчості молоді м. Києва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кожна національна культура ґрунтується на етикеті поведінки і спілкування народу. Це конкретно-практичний аспект етики, що виражається у системі встановлених правил поведінки й стійких мовних виразів, узвичаєних у певному суспільстві.

Український народ – це своєрідний, створений тільки йому притаманними фарбами образ серед багатьох чинників, що є складниками цієї «фарби», а етикет поведінки й спілкування – чи не найяскравіша унікальна риса на загальному тлі його національних особливостей. Українці є нацією, яка впродовж багатьох століть дбала про скарбницю своєї культури і поповнювала її найкращими перлами, здобутими з глибини віків та в боротьбі за свою ідентичність.

Етикет поведінки і культуру спілкування справедливо вважають культурним обличчям нації, що втілює найтиповіші риси людини в найрізноманітніших життєвих ситуаціях. Знання правил етикету й повсякденна їх реалізація його елементів – один з показників рівня зрілості нації. І навпаки, нехтування етичними принципами культури етикету, неприхована зневага до її регламентованих правил – є ознакою глибоких корозійних процесів, що сприймається членами суспільства як відступ від усталених норм.

До кроків, що допоможуть зростаючому поколінню в ситуаціях його життєдіяльності, належить етикет поведінки й спілкування – знання норм і правил етикетної культури як складника культури української нації.

Пізнати основи загального етикету, найтиповіші етикетні формули його застосування в різних комунікативних ситуаціях життєдіяльності зростаючого покоління допоможе навчальна програма «Основи загального етикету для дітей» соціально-реабілітаційного напряму, орієнтованого на вихованців, котрі нині зростають в умовах безпекової ситуації, а тому потребують підвищеної уваги, стабілізації загального емоційного тла. І насамперед в розвитку вмінь і навичок особистості вихованця, що є поєднанням соціальних, комунікативних

умінь, соціально-емоційного інтелекту, завдяки яким виявляється здатність розуміти, рахуватися з поглядами оточення й будувати з ним відносини.

Упровадження змістового наповнення навчальної програми в освітню діяльність покликано гуманізувати внутрішній світ вихованців, утверджувати ідеали добра, справедливості, честі, любові й милосердя. Саме на цих засадах міжособистісні, групові й соціальні відносини набувають статусу моральних як такі, що протистоять конфронтації, відчуженості та водночас сприяють процесу інтеграції, єдності й толерантності. Опанування вихованцем норм і базових правил етикету поведінки й основ культури спілкування, уміння співвіднести свої вчинки з цими нормами поступово має призвести до формування й розвитку проявів довільної поведінки, для якої характерними є неситуативність, стійкість, відповідність зовнішніх вчинків внутрішній позиції, тобто уміння управляти своїми вчинками, бажаннями, настроєм.

Навчальна програма орієнтована на вихованців молодшого шкільного віку від 6 до 10 років.

Представлену програму побудовано на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів.

Метою програми курсу занять є формування ключових компетентностей вихованців засобом базових знань, умінь і навичок з основ загального етикету за етичними нормами сучасного українського суспільства.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

– *пізнавальної*, яка активізує пізнавальні інтереси з культури етикету, зокрема вироблення стійких переконань етичної поведінки, формування й розвиток ціннісних якостей, усвідомлення вихованцями правил і норм поведінки й міжособистісного спілкування;

– *практичної,* що сприяє формуванню і розвитку умінь і навичок з етикету поведінки й міжособистісного спілкування в загальноприйнятих відносинах – оволодінні позитивним комунікативним досвідом, розвитку здібностей до самовиховання, індивідуальній самоорганізації;

– *творчої,* що сприяє формуванню і розвитку логічного мислення, емоційних почуттів, естетичних уявлень і смаку, прагнення до прекрасного та базових складників створення власного образу;

– *соціальної*, яка передбачає формування і розвиток засад соціальної поведінки, зокрема виховання почуття взаємоповаги та ввічливого ставлення до оточення, поваги до рідної країни, вміння співпрацювати в команді, висловлювати власну думку, керувати емоціями, а також мотивує до початкової професійної орієнтації.

Програму побудовано концентричним способом, за якого вивчення тих самих питань передбачено здійснювати з елементами ускладнення, розширення й збагачення змісту освіти новими теоретико-прикладними компонентами з поглибленням аналізу зв'язків і залежностей між ними.

Навчальна програма передбачає 2 роки навчання в групах початкового й основного рівнів:

1-й рік – початковий рівень: 144 год на рік (4 год / тиждень);

2-й рік – основний рівень: 216 год на рік (6 год / тиждень).

Навчальна програма передбачає розвиток у вихованців пізнавального інтересу до етикету поведінкового спілкування в загальноприйнятих відносинах – потреби до поглибленого й творчого застосування знань і вмінь.

Програма першого року навчання спрямована на загальний розвиток вихованців, формування базових комунікативних компетенцій, прищеплення інтересу до теоретико-прикладних основ загального етикету, створення для цього педагогічних умов-можливостей, у закладини яких покладено сприятливий морально-психологічний клімат і матеріальне забезпечення, що сприяє адаптації до освітньої діяльності в закладі позашкільної освіти та соціальної адаптації в суспільстві.

Програма другого року навчання зорієнтована на розвиток інтересів вихованців до елементів етикету поведінки й міжособистісного спілкування

у загальноприйнятих відносинах, що сприяє розвитку знань і вмінь теоретичного й практичного характеру з формування основних складників власного образу, створює умови-можливості для соціалізації в соціумі, формує початковий інтерес до професії іміджмейкера за різновидом напрямів.

Загальний соціальний ефект полягає в актуалізації важливих соціальних функцій позашкільної освітньої діяльності, зокрема виховання моральної, культурної особистості, свідомого громадянина, сприяння соціальному становленню вихованців та їх самореалізації, створення педагогічних умов для інтелектуального й культурного розвитку, забезпечення змістовного дозвілля та психологічної підтримки.

Поданий у програмі матеріал має міжпредметні зв'язки з інтегрованим курсом «Я досліджую світ», навчальними предметами «Основи здоров'я», «Образотворче мистецтво», «Дизайн і технології», «Фізична культура», «Етика», «Історія України», «Захист України».

Освітня діяльність здійснюється за фронтальною формою організації освітнього процесу.

Загальними принципами організації освітнього процесу є науковість, синтез інтелектуальної і практичної діяльності, системність, послідовність й доступність викладення матеріалу, використання проблемних ситуацій.

На заняттях застосовуються такі методи навчання, як навчально-пізнавальні (розповідь, пояснення, бесіда, візуальний (ілюстрування й відеодемонстрування), демонстрація, інструктування, репродуктивні (відтворювальні) вправи, проблемно-пошукові (частково-пошукові), індивідуальні та групові вправи-тренінги. Перевага надається інтерактивним технологіям, зокрема використовуються дидактичні рольові ігри, вікторини, диспути (на основі моделей комунікативної поведінки), що дозволяє конструктивно взаємодіяти, створює доброзичливу атмосферу занять та сприяє інтенсифікації й оптимізації освітнього процесу.

З метою вдосконалення освітнього процесу, стимулювання виникнення і розвитку комунікативно-пізнавальної потреби вихованців застосовують

елементи дистанційних інформаційно-комунікаційних технологій – передавання освітнього матеріалу за допомогою інформаційно-комунікаційного зв'язку – аудіовізуальні освітні матеріали [1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 19; 20; 21; 22] за списком допоміжних джерел.

Особливостями організації освітнього процесу є послідовне відпрацювання на заняттях засвоєних вихованцями базових знань, набутих умінь і навичок з основ загального етикету шляхом розв'язування імітаційних ситуацій міжособистісної взаємодії, моделюючи продуктивне поведінкове спілкування, що дозволяє встановити зв'язок між освітньою діяльністю і життям.

Залежно від безпекової ситуації освітній процес (теоретичні й практичні заняття) передбачено здійснювати за змішаною формою навчання (поєднання інтернет-можливостей і традиційних підходів), що забезпечує можливість реалізувати право вихованців на якісну й доступну освіту, про що зазначено в листі Міністерства освіти і науки України від 14.04.22 р. № 1/4142-22 (URL: https://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/86353/).

Правила безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та безпеки в надзвичайних ситуаціях є наскрізними та повторюються на кожному занятті освітнього курсу щорічно.

Курс освітнього матеріалу є пропедевтичним, з огляду на це не передбачено окремих годин на перевірку засвоєних знань, умінь і навичок за наведеною тематикою.

Формою контролю за результативністю освітнього процесу є практичні заняття, під час яких здійснюють контроль за здобутими знаннями.

Програма є орієнтовною. У разі потреби керівник гуртка може внести зміни до програми, що не впливатимуть на загальний зміст навчальної програми та кількість навчальних годин. Незмінними мають залишатися мета, завдання і прогнозований результат освітньої діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Початковий рівень, перший рік навчання

Теми	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
1. Історичні відомості з розвитку й становлення етикету	2	2	4
2. Основи етикету спілкування як одного із видів соціальної взаємодії	4	10	14
3. Невербальне спілкування – один із засобів комунікації	2	8	10
4. Правила етикету спілкування телефоном	2	4	6
5. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в ліфті та в приміщенні на східцях будинку	2	4	6
6. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в громадському міському транспорті. Тривалі поїздки на далеку відстань	4	12	16
7. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в закладі освіти: під час занять і перерви	4	14	18
8. Правила етикету та безпечної поведінки під час занять спортом	2	4	6
9. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в місцях дозвілля	4	14	18
10. Основні правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування за обіднім столом	4	16	20
11. Культура зовнішнього вигляду	2	8	10
12. Правила етикету гостинності	2	10	12
Підсумок	-	2	2
Разом	**38**	**106**	**144**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. Річний план роботи гуртка. Правила поведінки на заняттях гуртка: організаційні питання, інструктаж з безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу, санітарно-гігієнічні правила. Історичні відомості розвитку державної символіки України: Державний Прапор України, етикет національного прапора (*відеоматеріал*); Державний Герб України – офіційний державний символ України (*відеоматеріал*); Державний Гімн України – музично-поетична емблема держави (Закон України, стаття 1), етикет під час публічного виконання Держаного Гімну України (*відеоматеріал*). Відомості про День Незалежності України. Народні символи як символ єдності української нації.

Практична частина. Творча робота «Народні символи України в малюнках дітей».

1. Історичні відомості з розвитку й становлення етикету (4 год)

Теоретична частина. Короткі історичні відомості виникнення, розвитку й поширення етикету у світі – від первісного суспільства до сучасного стану. Роль пізнання культури етикету у формуванні культури особистості. Культура взаємовідносин. Етикет як система детально розроблених правил поведінки і культури спілкування. Етимологія (походження) терміна «етикет». Відомості про види етикету. Значимість необхідності формування знань і вмінь з культури етикету в життєдіяльності людини.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Для чого людині потрібні знання та вміння з етикету поведінки й культури спілкування?».

2. Основи етикету спілкування як одного із видів соціальної взаємодії (14 год)

Теоретична частина. Спілкування – основна форма людського буття: мета спілкування. Відомості з історії культури спілкування. Культура спілкування як соціальний феномен (*відеоматеріал*). Відомості про види

і способи комунікації. Основні принципи комунікативних процесів: увічливість, тактовність, взаємоповага, гідність, порядність. Відомості про основні функції спілкування. Поняття про культуру мовлення. Загальні правила знайомства, порядок знайомства. Загальні правила звернення: звернення на вживання слів «ти» і «ви», порядок звернення. Загальні правила вітання та їх значення, порядок вітання. Правила поведінки й спілкування вдома, у колі сім'ї. Вітання на вулиці, порядок вітання та дії при цьому. Вітання в приміщенні, порядок вітання. Як відповідати на вітання. Етикет вибачення: уживання слів увічливості як повага до співрозмовника (*відеоматеріал*). Правила прощання, порядок прощання, форма прощання.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування під час знайомства», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування: вітання й прощання в приміщенні», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування: звернення на вживання слів «ти» і «ви» та порядок звернення в системі «дорослий ↔ дитина», «дитина ↔ дитина», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування: етикет вибачення як повага до співрозмовника в системі «дорослий ↔ дитина», «дитина ↔ дитина».

3. Невербальне спілкування – один із засобів комунікації (10 год)

Теоретична частина. Загальні відомості про невербальне спілкування: мову тіла, візуальний контакт очей, мову жестів-символів та «комфортності» дистанції між учасниками спілкування. Вітання і прощання невербальними знаками: кивком голови, рукопотисканням (правила етикету рукопотискання, порядок рукопотискання, форма рукопотискання). Правильні поза, хода та жести – шлях до гарних поведінкових манер (*відеоматеріал*). Уміння слухати як важлива умова успішної людини: складники зовнішнього вияву культури (*відеоматеріал*).

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Невербальне спілкування: вітання рукопотисканням», тренінг-гра

«Невербальне спілкування: вітання кивком голови», тренінг-гра «Невербальне спілкування: правильні поза і хода», гра-вікторина «Способи невербального спілкування».

4. Правила етикету спілкування телефоном (6 год)

Теоретична частина. Історичні відомості з історії винаходу перших телефонів. Телефонна розмова як один із видів культури спілкування: оптимальний час проведення розмови, значення емоційного забарвлення ведення бесіди, лаконічність і змістовність бесіди. Безпечне спілкування телефоном (*відеоматеріал*). Базові формули ввічливості. Етапи діалогової телефонної розмови: попереднє обмірковування перебігу майбутньої розмови; привітання, взаємне представлення; введення співрозмовника в курс справи стисло; обговорення питання; заключні слова.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Телефон як засіб комунікаційного зв'язку», гра-вікторина «Культура телефонної розмови: базові формули ввічливості», тренінг-гра «Задзвонив телефон: діалогова розмова».

5. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в ліфті та на східцях у приміщенні будинку (6 год)

Теоретична частина. Безпечний ліфт (*відеоматеріал*). Правила етикету поведінки й спілкування в ліфті житлової будівлі: під час входу, у кабіні, під час виходу. Правила етикету поведінки на східцях в приміщенні будинку під час спуску та підйому, привілеї.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Культура поведінки і спілкування в ліфті як засобу пересування», тренінг-гра «Культура поведінки на східцях приміщення».

6. Правила етикету поведінки і міжособистісного спілкування в громадському міському транспорті. Тривалі поїздки на далеку відстань (16 год)

Теоретична частина. Правила безпечної поведінки на зупинці громадського транспорту. Правила етикету під час користування громадським транспортом: поведінка й спілкування пасажирів на зупинці, посадка пасажирів у транспорт, поведінка й спілкування пасажирів у салоні транспортного засобу, правила виходу з нього (*відеоматеріал*). Підготовка до тривалої поїздки на далеку відстань. Правила етикету під час тривалих поїздок на далеку відстань – у вагоні та купе поїзду.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Поведінка і спілкування пасажирів на зупинках громадського транспорту», гра-вікторина «Посадка пасажирів у транспортний засіб», тренінг-гра «Поведінка й спілкування пасажирів у салоні автобуса, метро», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування під час користування громадським міським транспортом», гра-вікторина «Підготовка до тривалої поїздки на далеку відстань», тренінг-гра «Поведінка й спілкування пасажирів у вагоні та купе поїзду».

7. Правила етикету поведінки і міжособистісного спілкування в закладі освіти: під час занять і перерви (18 год)

Теоретична частина. Правила етикету поведінки й культури спілкування в закладі освіти: у холі та на східцях, під час занять і перерви, у їдальні. Правила безпеки школяра: під час занять, перерви, у їдальні (*відеоматеріал*). Правила етикету телефонування під час перебування в закладі освіти.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Правила безпеки школяра в закладі освіти», гра-вікторина «Мовленнєвий етикет: формули ввічливості і правила ведення розмови, звернення на вживання слів «ти» і «ви», тренінг-гра «Культура поведінки на східцях у приміщенні закладу освіти», тренінг-гра «Культура поведінки

й спілкування під час занять у закладі освіти: правильна поза, зоровий контакт, жести-символи й мовленнєвий етикет», тренінг-гра «Формуємо вміння і навички культури поведінки й спілкування під час перерви в закладі освіти: правильні поза, хода та мовленнєвий етикет», гра-вікторина «Дотримання правил етикету в їдальні закладу освіти».

8. Правила етикету та безпечної поведінки під час занять спортом (6 год)

Теоретична частина. Вступ: правила безпечної поведінки в спортивному залі та на спортивному майданчику (*відеоматеріал*). Речі для спортивного залу. Правила особистої гігієни (*відеоматеріал*). Культура спілкування: ставлення до присутніх людей, уникнення конфліктних ситуацій під час занять спортом. Надання допомоги іншим відвідувачам спортивного залу чи майданчика.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Формула мого здоров'я», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування підчас занять спортом», гра-вікторина «Я вболівальник».

9. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в місцях дозвілля (18 год)

Теоретична частина. Вступ: «Школа моральності». Культура вбрання під час відвідування різних місць відпочинку. Правила етикету поведінки й спілкування на дитячому майданчику (*відеоматеріал*). Правила етикету поведінки та безпечного перебування на пляжі. Правила етикету поведінки й спілкування в зоопарку. Правила етикету поведінки й спілкування під час відвідування виставки. Правила етикету поведінки й спілкування під час відвідування музею та бібліотеки (*відеоматеріал*). Правила етикету телефонування під час перебування в місцях видовищ та бібліотеці.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування на дитячому майданчику», гра-вікторина «Культура поведінки й безпечного перебування на пляжі», гра-

вікторина «Культура поведінки під час відвідування зоопарку», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування під час відвідування виставки, музею та бібліотеки», гра-вікторина «Культура телефонування під час перебування в місцях відпочинку», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування в місцях відпочинку».

10. Основні правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування за обіднім столом (20 год)

Теоретична частина. Вступ: «Культура споживання їжі – це теж мистецтво: гарні манери за обіднім столом». Місця за обіднім столом. Поведінка за столом. Мистецтво вбрання столу: історичні відомості щодо сервірування, атрибути сервірування, значення кольору. Столова білизна: відомості про скатертини і серветки. Відомості про види посуду: столовий, чайний, десертний. Правила розташування посуду на столі. Відомості про види приборів. Правила розташування основних видів приборів на столі. Відомості про стилі користування столовими приборами. Поведінкові манери під час користування основними видами столових приборів. Правила етикету користування серветкою з тканини, її основне призначення. Правила користування паперовими серветками: правила подачі на стіл та послідовність користування. Особливості змісту бесід за обіднім столом.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Серветка з тканини: складання, розташування та користування», тренінг-гра «Добір скатертини, серветок та декору для сервірування столу до трапези», тренінг-гра «Добір і розташування основних видів посуду та приборів на обідньому столі», тренінг-гра «Користування основними видами столових приборів», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування за обіднім столом».

11. Культура зовнішнього вигляду (10 год)

Теоретична частина. Культура зовнішнього вигляду – характеристика людини, яка відображає смаки і звички особистості. Особиста гігієна: значення і правила (*відеоматеріал*). Вплив зачіски та посмішки на формування думки про людину. Постава, хода та жести – важливі складники зовнішності. Відомості з історії моди. Елементи вбрання – знаки групової належності в системі суспільних відносин. Види сучасного вбрання: функції та призначення. Відомості про сучасні стилі вбрання. Доречність у доборі вбрання відповідно до сезону та подій. Відомості щодо кольорової гами в одязі. Аксесуари: почуття міри в доборі. Правила охайного вигляду (акуратність в одязі, взутті) та його значення для власного самопочуття й поваги до навколишнього оточення. Догляд за одягом і взуттям.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: диспут «Особиста гігієна – запорука здоров'я людини», гра-вікторина «Уміння добирати одяг, взуття та головні убори відповідно до сезону» (*відеоматеріал*), тренінг-гра «Уміння самообслуговування», гра-вікторина «Культура зовнішнього вигляду людини». Загадки про одяг.

12. Правила етикету гостинності (12 год)

Теоретична частина. Гостинність в українській традиційній культурі. Види домашніх прийомів: на відкритому повітрі та в приміщенні. Види, способи та особливості запрошення: особисто, телефонуванням, письмово. Готуємося до зустрічі гостей відповідно до події. Відомості про предметні знаки етикетного спілкування. Декоруємо та сервіруємо стіл відповідно до події. Зовнішній вигляд господарів. Вияв гостинності: увага, привітність, хлібосольність, створення дружньої атмосфери. Збираємося в гості: підготовка. Подарунок з нагоди свята й несподіваний як вияв уваги до людини. Вітання та привітання в гостях: етикетні формули. Як відповідати на вітання. Подяка за запрошення. Приймання подарунків (*відеоматеріал*). Правила та формули прощання. Невербальні знаки супроводу формул вдячності.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Запрошуємо в гості: особисто, телефонуванням, письмово», гра-вікторина «Готуємося до зустрічі гостей», гра-вікторина «Ми гостинні господарі», гра-вікторина «Збираємося в гості», гра-вікторина «Ми вихованні гості».

Підсумок (2 год)

Практична частина. Оглядове ознайомлення з професією іміджмейкера (*відеоматеріал*). Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Ми знаємо та застосовуємо правила етикету». Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у вихованців мають бути сформовані такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

– знають порядок організації робочого місця;

– знають і називають основні правила безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та безпеки в надзвичайних ситуаціях;

– знають назву рідної крани, столиці;

– мають уявлення про зміст державних і народних символів України;

– мають уявлення про культуру етикету як складник української культури;

– мають уявлення про необхідність доброзичливого й уважного ставлення до старших;

– знають основні правила мовленнєвого етикету: привітання, звернення, прохання, подяка, вибачення, прощання в загальноприйнятих відносинах;

– знають правильні жести-символи, позу, ходу під час занять і перерви;

– знають базові формули ввічливості щодо вітання й прощання під час спілкування телефоном;

– знають правила безпечного користування ліфтом та мають уявлення про правила етикету поведінки й спілкування під час користування ним;

– знають базові правила етикету поведінки й спілкування на зупинці громадського міського транспорту та під час користування ним;

– знають основні правила етикету поведінки й спілкування в закладі освіти: під час заняття, на перерві;

– знають правила особистої гігієни та її значення для здоров'я;

– знають основні правила етикету поведінки й спілкування в спортивному залі та на спортивному майданчику;

– знають основні правила етикету поведінки й спілкування в місцях дозвілля;

– знають основні види столового посуду й столових приборів та їх призначення;

– мають уявлення про вбрання людей, що жили на території сучасної України в історичних періодах;

– знають правила дотримання охайного вигляду та його значення як ознака, що характеризує людину;

– знають види вбрання та правила його добору за призначенням та відповідно до сезону;

– знають та характеризують основні правила догляду за одягом і взуттям;

– знають основні правила етикету гостинності, мовленнєві формули привітання, подяки.

Практична компетентність:

уміють застосовувати в життєвих ситуаціях набутий в освітньому процесі досвід, зокрема:

– уміють визначати небезпечні ситуації, застосовувати правила безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу й правила безпеки у надзвичайних ситуаціях;

– уміють організувати робоче місце;

– уміють називати державні й народні символи України;

– мають потребу та вміння вільно висловлюватися засобами культури мовлення з використанням різних формул, зокрема уміють доречно вживати слова етикету вітання, звернення, прохання, подяки, вибачення, прощання;

– уміють застосовувати невербальні засоби спілкування: основні жести-символи, правильні позу й ходу;

– уміють дотримувати правил етикету поведінки й спілкування на зупинці та в салоні громадського міського транспорту;

– уміють дотримувати правил етикету поведінки й спілкування в закладі освіти та будувати відносини з однолітками і педагогами;

– уміють дотримувати правил столового етикету: користуватися основними видами столового посуду, приборів й серветками;

– уміють дотримувати основних правил етикету поведінки й спілкування в місцях дозвілля;

– уміють розрізняти види одягу, добирати його за призначенням;

– уміють дотримувати основних правил етикету гостинності з використанням мовленнєвих формул вітання, звернення, привітання, подяки, вибачення, прощання.

Творча компетентність:

– мають образне та логічне мислення;

– мають навички зв’язного мовлення, збагачення словникового запасу;

– уміють добирати базові складники створення власного образу.

Соціальна компетентність:

мають розуміння своєї національної ідентичності завдяки пізнанню складників загального етикету в контексті української культури, зокрема:

– мають і виявляють пошану до рідної країни, людей, державної і народної символіки;

– уміють ввічливо ставитися до оточення;

– уміють слухати іншу людину, прагнуть до діалогу;

– уміють висловлювати власну думку;

– уміють співпрацювати в команді з урахуванням інтересів інших;

– уміють самостійно виконувати нескладні завдання.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Основний рівень, другий рік навчання

Теми	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
1. Історичні відомості з розвитку й становлення етикету	4	4	8
2. Основи етикету спілкування як одного із видів соціальної взаємодії	4	20	24
3. Невербальне спілкування – один із засобів візуальної комунікації	2	6	8
4. Правила етикету спілкування телефоном	2	8	10
5. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в ліфті та на східцях у приміщенні будинку	2	8	10
6. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в громадському міському транспорті. Тривалі поїздки на далеку відстань	4	20	24
7. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в закладі освіти: під час занять і перерви	4	20	24
8. Правила етикету та безпечної поведінки під час занять спортом	2	4	6
9. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в місцях дозвілля	6	24	30
10. Основні правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування за обіднім столом	6	24	30
11. Культура зовнішнього вигляду	4	20	24
12. Правила етикету гостинності	2	12	14
Підсумок	-	2	2
Разом	**46**	**170**	**216**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. Річний план роботи гуртка. Правила поведінки на заняттях гуртка: організаційні питання, інструктаж з безпеки життєдіяльності, санітарно-гігієнічні правила. Державні символи України – невід'ємний складник конституційного ладу держави (соціальна сутність і призначення): Державний Прапор України, етикет національного прапора; Державний Герб України: відомості про Малий Державний Герб України та Великий Державний Герб України; Державний Гімн України (Закон України, стаття 1), етикет під час публічного виконання Держаного Гімну України (*відеоматеріал*). День Незалежності України – державне свято України. Народні символи України в житті українського народу: значення, звичаї, обряди та традиції. Іміджмейкер – професія сучасності: історія професії, особливості, інструменти (*відеоматеріал*).

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Державні й народні символи України в житті українського народу». Творча робота: малюнки на тему «Народні символи України».

1. Історичні відомості з розвитку й становлення етикету (8 год)

Теоретична частина. Відомості з розвитку й становлення європейського етикету в історичних періодах і епохах: зародки етикетної культури, розвиток поведінкових феноменів. Роль пізнання етикетної культури у формуванні культури особистості. Культура взаємовідносин. Етикет як система детально розроблених правил поведінки й культури спілкування. Відомості про види сучасного етикету. Значення необхідності формування знань і вмінь з етикету на сучасному етапі розвитку суспільства.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Історичні відомості з розвитку й становлення етикетної культури», гра-вікторина «Реалізація правил етикету в повсякденній життєдіяльності».

2. Основи етикету спілкування як одного із видів соціальної взаємодії (24 год)

Теоретична частина. Культура спілкування як соціальний феномен (*відеоматеріал*). Основні принципи комунікативних процесів: ввічливість, тактовність, взаємоповага, гідність, порядність. Основні функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна. Поняття про культуру мовлення. Загальні правила знайомства, порядок знайомства. Загальні правила звернення: звернення з вживанням слів «ти» і «ви» у системі «дорослий ↔ дитина», «дитина ↔ дитина», порядок звернення. Звернення до незнайомої людини: стандартна послідовність фраз, припустиме скорочення відстані. Алгоритм звернення: вітання, вибачення й прохання, подяка, вибачення й прощання. Загальні правила вітання та їх значення, порядок вітання. Правила поведінки й міжособистісного спілкування вдома, у колі сім'ї. Вітання на вулиці, порядок вітання та дії при цьому. Вітання в приміщенні, порядок вітання. Як відповідати на вітання. Етикет вибачення: уживання слів увічливості як повага до співрозмовника в системі «дорослий ↔ дитина», «дитина ↔ дитина» (*відеоматеріал*). Правила прощання, порядок прощання, форма прощання.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування під час знайомства», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування: вітання й прощання в приміщенні та на вулиці», тренінг-гра «Культура поведінки і спілкування: звернення з вживанням слів «ти» і «ви» та порядок звернення у системі «дорослий ↔ дитина», «дитина ↔ дитина», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування: звернення до незнайомої людини: послідовність фраз», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування: етикет вибачення як повага співрозмовника», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування на вулиці у системі «дорослий ↔ дитина», «дитина ↔ дитина».

3. Невербальне спілкування – засіб візуальної комунікації (8 год)

Теоретична частина. Невербальне спілкування – засіб візуальної комунікації та його складники. Система організації простору: зони спілкування. Вітання: правила етикету рукопотискання (наміри, емоції та ставлення до співрозмовника). Правильні поза, жести і хода (*відеоматеріал*). Уміння слухати як необхідна умова успішної людини (*відеоматеріал*). Етикетні порушення невербального характеру.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Невербальне спілкування: рукопотискання як спосіб створення позитивної атмосфери спілкування», тренінг-гра «Невербальне спілкування: вітання кивком голови», тренінг-гра «Правильні поза, хода та жести – ознака гарних манер», гра-вікторина «Способи невербального спілкування».

4. Правила етикету спілкування телефоном (10 год)

Теоретична частина. Відомості з історії створення мобільних телефонів. Телефонна розмова як один із видів культури спілкування: оптимальний час для проведення розмови, значення емоційного забарвлення ведення бесіди, лаконічність і змістовність бесіди. Мета та доречність телефонування: чи є потреба в розмові, чи обов’язково знати відповідь співрозмовника. Безпечне спілкування телефоном (*відеоматеріал*). Формули ввічливості спілкування телефоном. Етапи діалогової телефонної розмови: попереднє обмірковування перебігу майбутньої розмови; вітання, взаємне представлення; введення співрозмовника в курс справи стисло; обговорення питання; заключні слова. Культура спілкування у соціальних мережах. Телефонування в екстремальних ситуаціях. Якщо помилилися номером.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Телефон як засіб комунікаційного зв’язку», гра-вікторина «Правила безпечного спілкування телефоном», гра-вікторина «Культура телефонної розмови: базові формули ввічливості», тренінг-гра «Задзвонив телефон:

діалогова розмова», тренінг-гра «Телефоную товаришеві: діалогова розмова», тренінг-гра «Телефонуємо в екстремальних ситуаціях».

5. Правила етикету поведінки і міжособистісного спілкування в ліфті та на східцях у приміщенні будинку (10 год)

Теоретична частина. Безпечний ліфт (*відеоматеріал*). Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування під час користування ліфтом житловій будівлі: під час входу, у кабіні, під час виходу. Правила етикету поведінки на східцях у приміщенні будинку: під час спуску та підйому, привілеї.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Безпечний ліфт», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування в ліфті», тренінг-гра «Культура поведінки на східцях в приміщенні будинку».

6. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в громадському міському транспорті. Тривалі поїздки на далеку відстань (24 год)

Теоретична частина. Правила безпечної поведінки на зупинці транспорту. Правила етикету під час користування транспортом: поведінка й спілкування пасажирів на зупинці, посадка пасажирів, поведінка й спілкування пасажирів у салоні транспортного засобу, правила виходу з нього (*відеоматеріал).* Підготовка до тривалої поїздки на далеку відстань. Правила етикету під час тривалих поїздок на далеку відстань – у вагоні та купе поїзду, у літаку та на водному транспорті».

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування пасажирів на зупинці транспорту», гра-вікторина «Посадка пасажирів у транспортний засіб», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування пасажирів у салоні автобуса, метро», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування під час користування громадським міським транспортом», гра-вікторина «Підготовка до тривалої

поїздки на далеку відстань», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування пасажирів у вагоні та купе поїзду», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування під час тривалих поїздок на далеку відстань – у літаку», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування під час тривалих поїздок на далеку відстань – на водному транспорті».

7. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в закладі освіти: під час занять і перерви (24 год)

Теоретична частина. Правила етикету поведінки і культури спілкування в закладі освіти: у холі та на сходах, під час занять і перерви, у їдальні. Правила безпеки школяра (*відеоматеріал*). Правила етикету телефонування під час перебування в закладі освіти.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Мовленнєвий етикет: формули ввічливості і правила ведення розмови, звернення з вживанням слів «ти» і «ви», тренінг-гра «Культура поведінки на сходах у приміщенні закладу освіти», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування під час занять в закладі освіти», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування під час перерви в закладі освіти», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування у їдальні закладу освіти».

8. Правила етикету та безпечної поведінки під час занять спортом (6 год)

Теоретична частина. Вступ: правила етикету та безпечної поведінки в спортивному залі та на спортивному майданчику (*відеоматеріал*). Правила особистої гігієни (*відеоматеріал*). Речі для спортивного залу. Культура взаємовідносин: ставлення до присутніх людей, уникнення конфліктних ситуацій під час тренування (*відеоматеріал*). Надання допомоги іншим відвідувачам спортивного залу.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Формула здоров’я», гра-вікторина «Правила безпечної поведінки

в спортивному залі та на спортивному майданчику», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування в спортивному залі та на спортивному майданчику».

9. Правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування в місцях дозвілля (30 год)

Теоретична частина. Вступ: «Школа моральності». Етикет поведінки й міжособистісного спілкування на дитячому майданчику (*відеоматеріал*). Етикет поведінки й спілкування на пляжі. Етикет поведінки й спілкування у кафе. Етикет поведінки й спілкування під час пікніка. Етикет поведінки в зоопарку. Етикет поведінки й спілкування на виставці. Етикет поведінки й спілкування в театрі (у фоє, залі, ложі та в інших ситуаціях), у музеї та бібліотеці (*відеоматеріал*). Правила подання страв. Етикет споживання їжі: як правильно їсти деякі страви (*відеоматеріал*).

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування на дитячому майданчику», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування на пляжі», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування в кафе», гра-вікторина «Дотримання правил етикету під час відвідування зоопарку», тренінг-гра «Культура поведінки й спілкування під час відвідування виставки», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування в театрі: у фоє, залі, ложі та в інших ситуаціях», гра-вікторина «Культура поведінки й спілкування в музеї та бібліотеці», гра-вікторина «Культура телефонування у місцях відпочинку».

10. Основні правила етикету поведінки й міжособистісного спілкування за обіднім столом (30 год)

Теоретична частина. Вступ: «Споживання їжі – це теж мистецтво: гарні манери за обіднім столом». Місця за обіднім столом. Естетичне вбрання столу: атрибути сервірування, значення кольору. Столова білизна: відомості про скатертини і серветки. Відомості про види посуду: столовий, чайний, десертний. Правила розташування посуду на столі. Відомості про види

приборів. Правила розташування приборів на столі. Правила користування серветкою з тканини, її основне призначення. Правила користування паперовими серветками: правила подання на стіл і послідовність користування. Відомості про стилі користуватися столовими приборами. Поведінкові манери під час користування столовими приборами. Культура спілкування за столом. Правила подання страв. Етикет споживання їжі: як правильно їсти деякі страви (*відеоматеріал*). Сервірування столу на природі: етикет споживання їжі.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: тренінг-гра «Мистецтво декорування столу до трапези», тренінг-гра «Етикет розташування посуду і приборів на обідньому столі», тренінг-гра «Мистецтво складання серветок для святкового столу», тренінг-гра «Формування вмінь і навичок правильного користування основними видами столових приборів», гра-вікторина «Етикет споживання їжі», тренінг-гра «Етикет користування серветкою», гра-вікторина «Сервірування столу до вечірнього чаю», гра-вікторина «Сервірування столу на пікніку», гра-вікторина «Культура спілкування за столом».

11. Культура зовнішнього вигляду (24 год)

Теоретична частина. Культура зовнішнього вигляду – найкраща характеристика людини. Особиста гігієна: значення та правила. Естетичний смак як духовно-практична потреба людини. Вплив зачіски та посмішки на формування думки про людину. Значення естетики вбрання та поведінкових манер. Постава, хода та жести – важливі складники зовнішності. Відомості з історії сучасної моди. Елементи вбрання – знаки групової належності в системі суспільних відносин. Види вбрання: функції та призначення. Стилі вбрання, поєднання стилів. Добір вбрання відповідно до сезону та подій (*відеоматеріал*). Кольорова гама вбрання: естетика вбрання. Аксесуари: почуття міри у доборі. Доречність у доборі вбрання щодо подій і сезону. Охайний вигляд та його значення для власного самопочуття та вияву поваги навколишнього оточення як ознака ввічливості. Догляд за одягом і взуттям.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Особиста гігієна – запорука здоров'я людини», гра-вікторина «Добираємо вбрання для навчання в закладі освіти», гра-вікторина «Добираємо вбрання для відвідування виставки чи музею», гра-вікторина «Добираємо вбрання відповідно до святкової події», гра-вікторина «Добираємо вбрання для відпочинку в літньому таборі», «гра-вікторина «Культура зовнішнього вигляду людини», гра-вікторина «Догляд за одягом і взуттям». Творча робота: малюнки на тему «Вишиванка як елемент сучасного одягу».

12. Правила етикету гостинності (14 год)

Теоретична частина. Традиції гостинності та їх значення. Види домашніх прийомів: на відкритому повітрі та у приміщенні. Види, способи та особливості запрошення: особисто, телефонуванням, письмово. Готуємося до зустрічі гостей відповідно до події. Декоруємо та сервіруємо стіл. Розподіл місць за столом. Зовнішній вигляд господарів. Вияв гостинності: увага, привітність, хлібосольність, створення дружньої атмосфери. Збираємося в гості: підготовка. Привітання як вияв уваги. Побажання: основні формули побажання (вищий рівень шанобливості). Як відповідати на вітання: формули ввічливості. Невербальні знаки супроводу формул вдячності. Подяка за запрошення. Оформлення та вручення подарунків. Приймання подарунків (*відеоматеріал*). Правила етикету телефонування під час перебування в гостях. Приймаємо неочікуваного гостя: правила поведінки господарів. Правила та формули прощання.

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Запрошення в гості: способи та особливості», гра-вікторина «Готуємося до зустрічі гостей: підготовка», гра-вікторина «Ми гостинні господарі», тренінг-гра «Сервіруємо стіл до чаю», гра-вікторина «Збираємося в гості: підготовка», гра-вікторина «Ми виховані гості: культура поведінки й спілкування в гостях», гра-вікторина «Приймаємо неочікуваного гостя».

Підсумок (2 год)

Практична частина. Моделювання ситуацій соціальної взаємодії: гра-вікторина «Моя країна – Україна» (*відеоматеріал*), гра-вікторина «Іміджмейкер – професія сучасності» (*відеоматеріал*). Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Пізнавальна компетентність:

– знають правила безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та безпеки в надзвичайних ситуаціях;

– знають державну і народну символіку України, відомості про її призначення;

– знають сутність понять «етикет» і «мовленнєвий етикет»;

– знають короткі історичні відомості з розвитку й становлення етикету як складника суспільної культури та культури України;

– мають уявлення про основні принципи комунікативних процесів: ввічливість, взаємоповага, гідність;

– знають правила та порядок етикету вітання, звернення, прохання, подяки, вибачення, прощання;

– знають основні етапи ведення телефонної розмови, формули ввічливого спілкування та порядок ведення бесіди;

– знають правила безпечного користування ліфтом та правила етикету поведінки й спілкування в ньому;

– знають правила етикету поведінки й спілкування в громадському транспорті та під час тривалих подорожей;

– знають правила етикету поведінки й спілкування в закладі освіти;

– знають основні правила етикету та безпечної поведінки під час занять спортом;

– знають основні правила безпеки, етикету поведінки й спілкування в місцях дозвілля;

– знають базові особливості сервірування столу до видів трапез у колі родини;

– знають основні правила етикету поведінки й спілкування за обіднім столом;

– знають правила особистої гігієни та її значення;

– знають правила дотримання охайного вигляду та його значення;

– знають види вбрання, правила його добору відповідно до подій і сезону;

– знають основні правила етикету гостинності, мовленнєві формули вітання, привітання, побажання, звернення, прохання, подяки, вибачення, прощання.

Практична компетентність:

– уміють розповідати і дотримувати правил безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та безпеки в надзвичайних ситуаціях;

– уміють називати державні й народні символи України та розповідати про них;

– уміють наводити приклади історичних відомостей з розвитку й становлення культури етикету;

– уміють формулювати своїми словами визначення понять «етикет» і «мовленнєвий етикет»;

– уміють вибудовувати з навколишнім оточенням доброзичливі взаємини на основі етичних принципів комунікативних процесів – ввічливості, тактовності, взаємоповаги, гідності;

– уміють користуватися формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування: вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням;

– уміють використовувати невербальні засоби спілкування;

– уміють дотримувати етапів телефонної розмови та вести її;

– уміють дотримувати правил безпечного користування ліфтом та основних правил етикету поведінки й спілкування в ньому;

– уміють дотримувати правил етикету поведінки й спілкування в громадському транспорті та під час тривалих подорожей;

– уміють дотримувати правил етикету поведінки й спілкування в закладі освіти;

– уміють дотримувати правил етикету поведінки й спілкування в місцях дозвілля;

– уміють сервірувати стіл до щоденної трапези в колі родини;

– уміють дотримувати основних правил столового етикету щодо користування основними предметами сервірування, поведінки й спілкування;

– уміють розрізняти види одягу, добирати його відповідно до події;

– уміють дотримувати основних правил етикету гостинності з використанням базових мовленнєвих формул вітання, привітання, звернення, побажання, прохання, подяки, вибачення, прощання.

Творча компетентність:

– уміють брати участь в обговоренні змісту переглянутих відеоматеріалів та роздаткової наочності, розповідати про свої враження;

– уміють самостійно декорувати стіл до щоденної трапези в колі родини та прийому гостей;

– уміють самостійно та творчо добирати вбрання для формування власного образу;

– уміють висловлювати свої думки щодо можливостей самовдосконалення засобом елементів культури етикету.

Соціальна компетентність:

втілення етичних принципів та правил етикету як складників культури особистості в реальних поведінкових ситуаціях (у діях, вчинках, взаємодії, моделях поведінки):

– мають і виявляють пошану до України, людей, державної і народної символіки та уміють поводитися в урочистих ситуаціях;

– уміють виконувати правила з безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та безпеки в надзвичайних ситуаціях;

– уміють увічливо й толерантно ставитися до інших людей;

– уміють слухати іншу людину, прагнуть до діалогу;

– уміють налагоджувати взаємини з іншими людьми, що сприяє координації спільних дій і задоволенню потреби в психологічному контакті;

– уміють дотримувати настанов і рекомендацій щодо формування низки корисних звичок з догляду за собою та власними речами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Білик Е. В. Сучасна енциклопедія етикету: 1000 правил і корисних порад. Донецьк : ВКФ БАО, 2005. 384 с.

2. Етика ділового спілкування : навч. посіб. / Т. Б. Гриценко та ін. ; за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 344 с.

3. Повна енциклопедія етикету / уклад. О. Кривошей. Донецьк : Глорія Трейд, 2010. 384 с.

4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посіб. Київ : Знання, КОО, 2008. 291 с.

5. Сидоренко В. К., Агалець І. О. Основи етикету : навч. посіб. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 162 с.

6. Стахів М. Український комунікативний етикет : навч.-метод. посіб. Київ : Знання, 2008. 245 с.

7. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. 2-ге. вид., допов. та перероб. Київ : Лібра, 2003. 416 с.

8. Шуваєва О. О. Правила етикету. Ілюстрована енциклопедія для дітей. Харків : Septima, 2012. 80 с.

Допоміжні:

1. Байдала Ю. Невербальне спілкування. Як виражати свої думки та емоції мімікою та голосом? Ранкова мотивація.

URL: https://www.youtube.com/watch?v=-ybK8hz520U (дата звернення: 15.01.2024).

2. Вивчення правил безпеки школяра (у їдальні, в класі, на перерві). URL: https://www.youtube.com/watch?v=9Q37-WYsv3w (дата звернення: 15.01.2024).

3. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / авт. кол.: О. В. Скрипченко та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.

4. Герб України. Маловідомі факти (трилогія «Українська символіка. Гімн. Прапор. Герб») / реж. кінопроєкту: А. Яровенко, С. Сотниченко, Т. Ткаченко ; авт. сценарію Т. Ткаченко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=cKpn8_pks2Q (дата звернення 15.01.2024).

5. Гімн України. Маловідомі факти (трилогія «Українська символіка. Гімн. Прапор. Герб») / реж. кінопроєкту: А. Яровенко, С. Сотниченко, Т. Ткаченко ; авт. сценарію Т. Ткаченко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=5aXKzh17YrY (дата звернення: 25.03.2023).

6. Громадянська освіта: онлайн курс. Тема 3.9. Мистецтво спілкування. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Kl7n8YXoSyA (дата звернення: 15.01.2024).

7. Заїченко А. С. Презентація до дня професій «Іміджмейкер». Іміджмейкер – професія сучасності (освітня відеопрезентація). URL: https://naurok.com.ua/prezentacya-do-dnya-profesiy-imidzhmeyker-93304.html (дата звернення: 15.01.2024).

8. Коннік А. ЯДС Урок: Як безпечно спілкуватися телефоном? URL: https://www.youtube.com/watch?v=iITYVh-wSFQ (дата звернення: 15.01.2024).

9. Колодій Я. Дітям про Україну. Державні символи України. URL: https://www.youtube.com/watch?v=aAFjgd5G3fU (дата звернення: 15.01.2024).

10. Корисні підказки. Подружитися з ліфтом (освітнє відео для дітей). URL: https://www.youtube.com/watch?v=7UJ09c6k3aU (дата звернення: 15.01.2024).

11. Корисні підказки. Якщо ти скоїв поганий вчинок (освітнє відео для дітей). URL: https://www.youtube.com/watch?v=213jhdgAF1s (дата звернення: 15.01.2024).

12. Культура спілкування. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yQSyR-ckaD8 (дата звернення: 15.01.2024).

13. Літвінцева Н. М. Урок 4. Небезпечні ситуації в школі: ЯДС, 3 кл. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0p4GaRZMDTw (дата звернення: 15.01.2024).

14. Літвінцева Н. М. Урок 9. Культура поведінки в громадських місцях: ЯДС, 4 кл. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uGaIJUMHPmA (дата звернення: 15.01.2024).

15. Літвінцева Н. М. Урок 10. Культура поведінки в гостях. Правила гостинності: ЯДС, 4 кл. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TnFo1K1l4z8 (дата звернення: 25.01.2024).

16. Літвінцева Н. М. Урок 11–12. Як уникнути конфліктів з іншими людьми: ЯДС, 4 кл. URL: https://www.youtube.com/watch?v=-kyDUUiqXDk (дата звернення: 15.01.2024).

17. Меламед Г. На дитячому майданчику: секрети етикету (освітнє відео для дітей). URL: https://www.youtube.com/watch?v=EsjVB31UItw (дата звернення: 15.01.2024).

18. Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти : метод. посіб. / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко ; за ред. В. В. Мачуського. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 223 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/723075/1/1_%D0%9C%D0%9E%D0%9E%D0%9F_web.pdf (дата звернення: 15.01.2024).

19. Онищук Л. Правила поведінки в громадському транспорті (освітнє відео для дітей). URL: https://www.youtube.com/watch?v=s47ER05jpwM (дата звернення: 15.01.2024).

20. Павлюк Л. Віртуальна школа: Основи здоров'я. Чистота і здоров'я, 1 кл.
URL: https://www.youtube.com/watch?v=DZ8tHf48djQ&list=PLshJpmmXcDiQ565NS5pZeD7WLCfk3D2Qn&index=3 (15.01.2024).

21. Сіра Т. А. Правила поведінки в школі. Гра «так» чи «ні». Мій/наш клас (освітнє відео для дітей). URL: https://www.youtube.com/watch?v=0Cp8r0MpyaY (дата звернення: 15.01.2024).

22. Техніка безпеки на уроках фізичної культури перед початком занять. URL: https://www.youtube.com/watch?v=UaKCsnyM5Qw (дата звернення: 15.01.2024).

23. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 240 с.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Найменування	Кількість
Обладнання		
1	Столи	8 шт.
2	Стільці	16 шт.
3	Дошка навчальна	1 шт.
4	Технічні засоби: комп'ютер стаціонарний /портативний комп'ютер – ноутбук	1 шт.
Матеріали (витратні)		
1	Папір для малюнків	за потреби
2	Олівці кольорові	16 наборів
3	Паперові серветки	за потреби
Дидактична наочність		
1	Мапа України	1 шт.
2	Модель прапора України	1 шт.
3	Фотоілюстрації із зображенням державних і народних символів України	8 примірників буклетів

4	Посібники динамічної проєкції (відеоматеріал)	№ 1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 19; 20; 21; 22 (за списком допоміжних джерел)
5	Фотоматеріал «Український народний одяг»	8 примірників буклетів
6	Фотоматеріал «Сучасні стилі одягу»	8 примірників буклетів
7	Фотоматеріал предметів сервірування столу	8 примірників буклетів
8	Фотоматеріал столового посуду	8 примірників буклетів
9	Інструкційна картка – рис. «Розміщення посуду та приборів на обідньому столі»	8 примірників
10	Інструкційна картка – рис. «Розміщення столових приборів під час трапези»	8 примірників
11	Інструкційна картка – рис. «Пауза під час вживання їжі: розміщення ножа і виделки»	8 примірників
12	Інструкційна картка – рис. «Розміщення ножа і виделки після закінчення трапези»	8 примірників
13	Інструкційна картка – рис. «Варіанти розміщення серветок на столі»	8 примірників
14	Інструкційна картка – рис. «Столові прибори»	8 примірників
15	Інструкційна картка – рис. «Розміщення приборів на святковому столі»	8 примірників
16	Столова білизна – кольорові скатертини	8 шт.
17	Столова білизна – кольорові серветки з тканини	3 набори
18	Столовий посуд (основний)	3 набори
19	Столові прибори (основні)	3 набори
20	Сервіз кавовий	2 набори
21	Сервіз чайний	2 набори
22	Кільця для серветок	3 набори
23	Штучні прикраси для декорування столу до трапези	16 шт.